

Motion till riksdagen

1985/86: A608

Rosa Östh m. fl. (c)

Jämställdheten mellan kvinnor och män

Inledning

Jämställdhet är alla människors lika rätt till utveckling, utbildning och arbete efter sin läggning och sina förutsättningar utan avseende till kön. Varje människa måste ha möjlighet att ta till vara sina personliga resurser.

Ekonomisk självständighet är en förutsättning för jämställdhet. Det innebär att rätten till förvärvsarbete skall gälla såväl kvinnor som män.

Jämställdhet är också en jämnare fördelning mellan kvinnor och män i det demokratiska samhällsarbetet. Kvinnor och män har olika erfarenheter och därpå byggda värderingar. Deras olika erfarenheter och värderingar måste tas till vara i samhällsarbetet.

Jämställdhet innebär också att kvinnor och män skall ha samma möjligheter och skyldigheter till omsorg och ansvar för barnen.

Jämställdhet är således en fråga om delat ansvar och lika villkor i hem, arbetsliv och samhälle. Arbetet för att förverkliga jämställdhet mellan kvinnor och män är därför en av de viktigaste samhällsuppgifterna.

Centerns grundsyn

Alla människors lika värde och rättigheter är utgångspunkten för centerns politiska arbete. Kraven på trygghet i en god livsmiljö för alla och ansvaret för kommande generationer samt strävan efter jämlikhet mellan grupper och individer skall bestamma inriktningen av det politiska handlandet.

Det decentraliserade samhället är en viktig förutsättning för att nå dessa mål. Det ger också bästa förutsättningen för jämställdhet mellan kvinnor och män, som är ett viktigt delmål i arbetet för jämlikhet mellan individer och grupper.

Centerpartiet arbetar utifrån denna grundsyn för att trygga kvinnors och mäns lika möjligheter till:

- utbildning och arbete,
- omsorg om och ansvar för barnen,
- inflytande i och ansvar för samhället.

Det decentraliserade samhället med närhet mellan arbete, bostäder och service och med beslutsfattandet nära människorna ger de bästa förutsättningarna för att uppnå dessa mål.

I det följande tar vi upp några för jämställdhet mellan kvinnor och män viktiga samhällsområden och konkreta förslag.

Samhällsplaneringen måste som en av sina utgångspunkter ha att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män, och detta måste klart komma till uttryck i kommande byggnadslagstiftning.

Tidigare planering har motverkat jämställdhet. Utvecklingen har gått mot ökat avstånd mellan bostad och arbete också i tätorterna. Boendet har glesats ut och arbetsplatserna koncentrerats till särskilda områden. Det har lett till längre arbetsresor, sämre service i bostadsområdena och sämre boendegemenskap.

Boendeplaneringen måste utgå ifrån att både kvinnor och män skall ha möjlighet att förvärvsarbeta. Barnomsorg måste ordnas i anslutning till bostadsområdena. Den ökade flexibilitet i barnomsorgen som centern pläderar för är därvid nödvändig.

En väl fungerande kollektivtrafik måste finnas. I centerns partimotion om trafikpolitiken har detta understrukits.

Vid planering av nya och upprustning av äldre bostadsområden skall möjligheterna att integrera arbetsplatser, t.ex. småindustri, hantverks- och serviceverksamhet alltid utnyttjas. Barn och ungdomar får därmed naturliga kontakter med yrkeslivet och med vuxna i alla åldrar. Även utrymmen för fritidsaktiviteter skall finnas i bostadsområdena. Sådana, väl fungerande, lokalsamhällen ger de bästa förutsättningarna för jämställdhet, oavsett hur man i olika familjer fördelar sin tid mellan förvärvsarbete och familjeliv.

Samhällsplaneringen måste vidare, om jämställdhet skall uppnås, syfta till en balanserad utveckling inom landet som helhet, inom olika regioner och inom de enskilda kommunerna. En kraftfull regionalpolitik är därför ett viktigt medel för jämställdhet. Koncentrationen till storstadsområdena måste motverkas och människor i alla delar av landet ges sysselsättningsmöjligheter, goda kommunikationer och tillfredsställande service.

I den nya plan- och bygglag som nu behandlas bör i lagtexten klart komma till uttryck att en av utgångspunkterna för samhällsplaneringen skall vara att skapa förutsättningar för jämställdhet.

Utbildning

All utbildning, såväl i förskola, grundskola och gymnasium som i högskola och vuxenutbildning, spelar en nyckelroll när det gäller att förändra de traditionella könsrollsmönstren. Värderingarna om vad som är manligt och kvinnligt formas tidigt och därför måste åtgärder i förskola och grundskola prioriteras. Det är nödvändigt att jämställdhetsfrågorna betonas i all lärarutbildning.

I läroplanen för grundskolan, Lgr 80, som tillämpas fr. o. m. läsåret 1982/83 står inskrivet att skolans mål bl. a. är att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. Vidare bör enligt läroplanen lärostoffet grupperas så att jämställdhetsfrågor belyses i samverkan mellan flera ämnen. Det bör också i grundskolans arbetsplan finnas en planering av frågor som är gemensamma för flera ämnen som t.ex. könsrollsfrågor. Teknik är obligatoriskt

ämne för alla vilket är av stor betydelse när det gäller att stimulera flickor att i framtiden söka sig till tekniska yrken. Hemkunskapen som är gemensam för både pojkar och flickor börjar på lågstadiet.

Vissa frågor har större betydelse för utvecklingen av jämställdheten både på kortare och längre sikt än vad som vanligen framkommer. Hemkunskapen är ett exempel på detta.

Dagens samhälle kännetecknas av ett stort och varierande utbud på varumarknaden. För att kunna välja, och välja rätt, fördras grundläggande kunskaper. I ett samhälle, som bygger på jämställdhetsprincipen, gäller detta kunskapsinhämtande både pojkar och flickor.

Flera utredningar har betonat skolans ansvar för människors grundläggande kunskaper i dessa avseenden. Alla nivåer, teoretiska såväl som praktiska, borde därför innehålla något avsnitt om kost och hälsa.

Det oavlönade hushållsarbetet utförs ännu till 70 % av kvinnorna. En förutsättning för ökad jämlikhet mellan könen är att alla oavsett kön, förutsättningar och yrkesval får praktisk konsumentekonomisk utbildning.

Vid utformningen av gymnasieskolan har man också uppmärksammat jämställdhetsaspekten. På den ekonomiska linjen har timplanen utformats så att pojk- och flickbetonade linjeval minskar betydligt. Sökande som väljer för sitt kön otraditionella linjer erhåller en halv extrapoäng.

Riksdagen har vidare beslutat att jämställdhetsfrågorna skall ingå i fortbildningen för lokalt utvecklingsarbete i grundskolan. Däremot är könsrolls-jämställdhetsfrågorna ännu inte obligatoriska i lärarnas grundutbildning.

Vi anser att könsrolls-jämställdhetsfrågorna skall bli obligatoriska i all lärautbildning och ges särskilda undervisningstimmar. I undervisningen bör ingå metodiken för hur jämställdhetsfrågorna skall kunna integreras i alla ämnen.

Mot bakgrund av den tilltagande teknikerbristen har särskilda åtgärder för att rekrytera flickor till T- och N-linjerna vidtagits samt för att förhindra avhopp från dessa linjer. Tillfällig undervisning i enbart flickgrupper samt sommarkurser i teknik för flickor är positiva inslag för att stötta flickorna och få dem att känna sig hemma i undervisningen. Flera projekt har också startats inom skolan för att stimulera flickor till arbete och vidareutbildning inom industrin. Erfarenheterna därifrån skall användas i det fortsatta arbetet med att stimulera otraditionella yrkesval. Detta är bra men ytterligare insatser behövs inte minst på övriga områden med pojkdominans. Det får inte bli så att enbart behovet av arbetskraft inom något område styr jämställdhetsarbetet. Vi anser därför fortfarande att SÖ och UHÄ bör göra en utvärdering av hur skolans mål om jämställdhet omsätts i praktisk handling i grundskola, gymnasium och lärarhögskolor. Trots att linje- och yrkesvalet fortfarande är starkt könstraditionellt har dock vissa förändringar skett, den största kanske beträffande N-linjen där andelen flickor nu är ungefär 50 % och beträffande T-linjen där andelen är ungefär 25 %.

En rapport från SÖ om studieavbrott i gymnasieskolorna visar att de ungdomar som bryter mot det konstraditionella mönstret har större svårigheter att fullfölja sin utbildning än andra och att de kan behöva extra stöd i

Mot. 1985/86
A608

sitt val av lärare och skolledning.

Jämställdhetskommittén behandlade skolans yrkesvägledning i sitt betänkande Förvärvsarbete och föräldraskap. Kommittén föreslog att försöksverksamhet skulle bedrivas för att få fram förslag hur man genom en mer systematiskt bedriven yrkesvägledning genom skolans alla stadier skulle kunna bryta det traditionella yrkesvalet.

Detta förslag har inte föranlett någon åtgärd.

Vi anser att den av kommittén föreslagna försöksverksamheten bör komma till stånd.

Arbetsliv

Rätten till arbete är grundläggande för jämställdhet mellan kvinnor och män. Förvärvsarbete är inte bara en förutsättning för egen försörjning. Det har också ett egenvärde genom att det är en väg till sociala kontakter, gemenskap och till personlig utveckling.

De praktiska förvärvshinder som i dag finns måste undanröjas. Attityder och värderingar är också av betydelse när det gäller kvinnors och mäns lika möjligheter till arbete och utbildning. Ansvar för att förändra attityder på arbetsplatsen och arbeta bort fördomar ligger såväl hos den enskilde som hos arbetsgivaren och de fackliga organisationerna.

Arbetsmarknaden

Jämställdhet innebär bl. a. att kvinnor och män skall kunna förvärvsarbета på lika villkor. De skall ha samma lönevillkor och möjligheter till utveckling och befordran i arbetet. Grundläggande för jämställdhet är också att kvinnor och män kan kombinera förvärvsarbetet med det praktiska arbetet och ansvaret för barnen. Det förtjänar dock att påpekas att de flesta har detta vårdansvar endast under en relativt kort period av livet.

I början av 1970-talet hängde ökningen av antalet kvinnor i arbetskraften samman med högkonjunkturen och den därmed sammanhängande stora efterfrågan på arbetskraft. I slutet av 1970-talet har kvinnornas inmarsch på arbetsmarknaden fortsatt trots vikande konjunkturer. Ökningen har fortsatt också på 1980-talet om också i långsammare takt. Arbetslösheten är dock något högre för kvinnor än för män.

Nära hälften av alla sysselsatta kvinnor arbetar deltid. Kvinnornas arbetsmarknad är till stor del en annan än männens, de arbetar i stor utsträckning i vård-, service- och kontorsyrken. Kvinnornas yrken är genomgående lägre betalda än männens, och ofta ger de också mindre möjligheter att påverka och fatta beslut i arbetsorganisationen.

Datapolitik

1980-talet kommer att innebära stora förändringar på arbetsmarknaden inom de flesta sektorer. Den offentliga sektorn har sugit upp en stor andel av den kvinnliga arbetskraften och beräknas inte öka lika mycket i fortsättningen. Den snabba tekniska utvecklingen, med bl. a. datorisering och

robotar, tränger nu in på områden som industri, kontor, banker och handel och övertar manuella arbetsuppgifter. Det är viktigt att samhället har en beredskap för denna utveckling och att de anställda själva får delta i beslutsprocesserna på detta område. Datoriseringens inverkan på kvinnornas arbetsmarknad togs upp i propositionen (1981/82: 123) om samordnad datapolitik. Dåvarande regering gav senare dataeffektutredningen i uppdrag att studera vilka effekter, såväl risker som fördelar, datoriseringen kan ha för kvinnor i arbetslivet och att lämna förslag till åtgärder för att möta utvecklingen.

Vidare skulle utredningen studera elektronikindustrin och undersöka hur rekryteringen av kvinnor dit kunde ökas. Utredningen skulle också belysa konsekvenserna av s. k. hemterminaler. Dataeffektutredningen har nu slutfört sitt arbete och redovisar klart vilka risker datautvecklingen kan innebära om inte åtgärder vidtas för att motverka dem. Vi citerar ur betänkandet: "Kvinnor, särskilt lågutbildade kvinnor med rutinbetonade arbetsuppgifter, riskerar att få bära en stor börda av den omställnings- och anpassningsprocess som den tekniska utvecklingen i kombination med den könssegregerade arbetsmarknaden kan ge upphov till under de kommande åren. Om kvinnor inte ges rimliga möjligheter att anpassa sin arbetsmarknadssituation efter de förutsättningar som ny teknik skapar löper de risk att bli arbetslösa med allvarliga konsekvenser för såväl den enskilde som samhällsekonomin i stort. Vi bedömer situationen så pass allvarlig att den motiverar till kraftfulla insatser från samhällets sida i syfte att underlätta denna omställnings- och anpassningsprocess."

Regionalpolitik

Centerns kamp för regional balans, bl. a. genom en aktiv regionalpolitik, är ett viktigt led i jämställdhetsarbetet. Skillnaderna i kvinnors förvärvsfrekvens mellan storstadsområdena och glesbygder är stora. Det förtjänar nämnas att av totalt ca 6 300 nya arbeten som tillkom genom lokaliseringspolitiskt stöd under budgetåren 1979/80 och 1981/82 var närmare 2 700 kvinnor. Detta är bl. a. ett resultat av det villkor som ställs för att erhålla lokaliseringsstöd, nämligen att minst 40 % av de nytillkomna arbetsplatserna skall gå till underrepresenterat kön, vilket oftast är kvinnor.

Det händer tyvärr alltför ofta att företag beviljas dispens från detta villkor bl. a. med motiveringen att inga utbildade kvinnor finns att tillgå. Det måste vara ett ansvar för arbetsmarknadsmyndigheterna att genom utbildningsinsatser se till att det skälet inte kan åberopas.

Jämställdhetskommittén föreslog i sitt tidigare nämnda betänkande att lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser bör åläggas att ägna ökad uppmärksamhet åt arbetstillfällen för kvinnor inom området. Kommittén avsåg både jord-, trädgårds- och skogsbruk och möjligheten att till sådana företag knyta annan verksamhet såsom naturvård, skogsvård och turism.

Detta förslag bör följas upp med hänsyn till att i glesbygderna är det de areella näringarna som utgör grunden för arbetstillfällen. Den kvinnliga förvärvsfrekvensen är också låg i glesbygderna.

Nära hälften av kvinnorna på arbetsmarknaden är deltidssarbetande mot 5 % för männen. Flertalet av kvinnorna väljer frivilligt deltidssarbete. Det kan finnas olika skäl till detta, den främsta orsaken tycks vara en önskan om mer tid för barn.

Från att tidigare ha varit starkt negativa till alla former av deltidssarbete tycks socialdemokraterna nu ha gjort en helomvändning och anslutit sig till den uppfattning som centern alltid haft att det skall vara möjligt för människor att variera sin arbetstid i förhållande till behov av tid för annat under loppet av en livscykel.

På förslag av den dåvarande regeringen genomfördes t. ex. från 1978 rätt till sex timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar. Socialdemokraternas "omvändelse" tycks dock ha kommit mer som ett resultat av den höga arbetslösheten än som en önskan att tillmötesgå människors önskemål. Denna fråga har något mera utförligt behandlats i vår partimotion om sysselsättningspolitiken.

Det är emellertid angeläget att deltidssarbetande så långt detta är möjligt får samma sociala trygghet som heltidssarbetande, i varje fall bör de inte diskrimineras i förhållande till dessa. Förbättringar i detta avseende har skett men fortfarande återstår en del orättvisor. Vi vill här särskilt ta upp en olöst fråga.

Av olika skäl – såväl med utgångspunkt från arbetstagarnas som arbetsgivarens önskemål – kan deltiden förläggas på olika sätt. Om arbetstiden förläggs t. ex. till varannan dag eller varannan vecka, kan arbetstagaren i fråga komma att vid korttidssjukdom eller vid vård av sjukt barn endast kompenseras för 50 % av den berättigade sjukpenningen. Denna beräknas efter årslönen utslagen på alla dagar. Vi anser att deltidssarbetande med ovan beskrivna arbetstider skall erhålla sjukpenning i förhållande till det reella inkomstbortfallet vid korttidssjukdom.

Studiestöd för tidigare hemarbetande kvinnor

Med den försämrade ekonomiska situationen för barnfamiljerna har även följt svårigheter för kvinnor att vidareutbilda sig. När studiemedlen dessutom minskar blir det inte självklart att en av föräldrarna kan studera. De som i de flesta fall har mest behov av utbildning är kvinnor och detta får som följd att kvinnors utbildningsbehov då ej kan tillgodoses.

Dessutom är många av dagens studerande ensamstående kvinnor med barn som lever i en ekonomiskt trängd situation med ensamfostransvar. Dessa kvinnor har små möjligheter att arbeta vid sidan av studierna, barnen måste få sin del av deras tid. Det medför att deras ekonomi ej klaras med studiemedlen och många därför avbryter sina studier eller väljer kortare utbildningar än de önskade.

Många praktiska problem finns för dessa ensamstående kvinnor som hör samman med barnomsorgsmöjligheter och utformningen av barnomsorgstaxan.

Vuxenstudiestödets utformning försämrar möjligheterna för hemarbe-

tande att delta i vuxenutbildning. Detta förhållande ger stor ekonomisk ojämlikhet mellan kvinnor som valt arbete i hemmet när de sedan önskar vidareutbilda sig för återinträde på arbetsmarknaden. Vi anser att detta är ett hinder för många kvinnor att få den vuxenutbildning de önskar och är berättigade till. Detta bör beaktas i det utredningsarbete som pågår i departementet.

Mot. 1985/86
A608

Kvinnor i samhällsarbetet

Det är viktigt att kvinnor och män får samma möjligheter att delta i fackligt och politiskt arbete. Kvinnor och män har olika erfarenheter att utgå ifrån och bidra med i samhällsarbetet. Det är detta som gör det så angeläget att både kvinnor och män är representerade i beslutande församlingar.

En ökning av kvinnorepresentationen är därför nödvändig. En strävan bör vara att kvinnor och män är representerade i beslutande församlingar i förhållande till sin andel av valmanskåren. Det hör till de politiska partiernas ansvarsområde att arbeta i denna riktning. Så länge kvinnor och män inte har likvärdiga möjligheter att påverka de politiska besluten föreligger en allvarlig brist i vår demokrati.

Det politiska livets villkor försvårar kvinnors möjligheter att delta i samhällsarbetet. Främst är det småbarnsföräldrar som möter svårigheter att delta i det politiska arbetet. Småbarnsföräldrarnas erfarenheter kan dock inte undvaras, när beslut skall fattas, varför olika former för att förbättra villkoren för politiskt arbete måste prövas. Sammanträden på tider som passar barnfamiljer, tidsbegränsade möten och möjligheter till barnpassning är grundläggande krav om kvinnor och män skall få samma möjligheter att delta i samhällsarbetet.

Kvinnor är fortfarande i mycket liten utsträckning representerade i styrelser för statliga företag eller myndigheter liksom i statliga kommittéer. Det har även visat sig att andelen kvinnliga kommittéordförande har minskat sedan socialdemokraterna tog över 1982.

Frågan om kvinnorepresentationen i statliga organ är numera föremål för utredning. Det är viktigt att denna utredning skyndsamt framlägger förslag som bidrar till ökad jämställdhet.

Våld och övergrepp mot kvinnor

Varje år dör 30–40 kvinnor i Sverige sedan de misshandlats i sina hem. Många andra, åtskilliga tusen, får allvarliga skador och tvingas leva under en omänsklig psykisk press.

Numera faller kvinnomisshandel under allmänt åtal. Det innebär att andra än kvinnan själv kan anmäla brottet. Personal inom sjukvården och socialtjänsten kommer alltid förr eller senare i kontakt med misshandlade kvinnor. Tyvärr saknas där då ofta kompetens för att möta problemet. I dag krävs ökade insatser för att ge kunskap och fortbildning om kvinnomisshandelns orsaker, psykiska konsekvenser och möjligheterna att ge hjälp så att personal vågar se problemen och vågar ta itu med dem.

Förekomsten av incest är i första hand övergrepp på flickor, och ett sexuellt utnyttjande som leder till svåra psykiska problem, dels under uppväxtåren men även sedan vid vuxen ålder. Här saknas också beredskap att möta problemet så att minsta skada uppstår.

I Eskilstuna har genom samarbete mellan socialtjänst, polis, sjukvård och skola ett arbetssätt att möta incestfallen vuxit fram. Det underlagsmaterial som håller på att framställas av socialstyrelsen ger också riktlinjer för att möta misstanken om sexuella övergrepp mot barn.

Utbildning är nödvändig av många personalgrupper som möter barn för att kunna spåra och våga ta tag i dessa känsliga frågor.

Kunskap om kvinno- och barnmisshandel och sexuella övergrepp mot barn borde vara en naturlig del i den utbildning som ges inom värdeyrken, polis-skolan, lärarutbildning och socialtjänsten.

Korrekt informationsmaterial bör finnas aktuellt för att bidra till fortbildning för redan yrkesverksamma. Socialdepartementet har här ett ansvar att ta initiativ till konferenser för att skapa opinion och ge information.

Kvinnohus och kvinnojour som utformats efter lokala förutsättningar bedriver en värdefull verksamhet. Behovet av insatser av det slag dessa erbjuder har vuxit fram starkt de senaste åren. Denna verksamhet bedrivs mestadels som frivillig verksamhet och som ett komplement till socialtjänstens insatser. Tyvärr finns ej denna form av stöd till kvinnor som misshandlats eller utsatts för sexuella övergrepp som en skyldighet för kommunerna, vilket medfört brist på åtgärder eller försenade insatser. Även den som begått våldshandlingen har behov av hjälp för att situationen skall kunna förändras.

1984 beslöt riksdagen att införa en ny paragraf i rättegångsbalken rörande sexualbrott där möjlighet öppnades för målsägande till personligt stöd under rättegång. Tyvärr gavs ej samtidigt möjlighet till juridiskt biträde som stöd för den som utsatts för sexualbrott. Justitieministern uppger nu att den frågan skall utredas, vilket kan ses som ett instämmande i den uppfattning centern hade vid riksdagsbehandlingen. Vi anser att frågan inte behöver närmare utredas.

Vi föreslår därför att man nu beslutar om att målsägande vid anmälan av brottet och i anslutning till och i rättegången äger rätt till juridiskt biträde. Det bör ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig lagtext som är anpassad till rättegångsbalkens 20 kap.

Jämställdhet och valfriheten i barnomsorgen

Jämställdhet i hemmet och familjen är en av de viktigaste förutsättningarna för jämställdhet i arbetsliv och samhälle. Det är som tidigare sagts också en förutsättning för att komma till rätta med våld och missbruk.

Familjepolitiken måste som ett av sina mål ha att underlätta för båda föräldrarna att förena förvärvsarbete med barn och familjeliv. Barnfamiljerna måste så långt möjligt kunna välja hur de vill fördela tiden mellan förvärvsarbete och vård av barn på det sätt som bäst passar familjen. Det innebär att utbyggnaden av samhällets barnomsorg måste fortsätta. Det betyder också att arbetet med vård av små barn måste värderas oavsett var

det utförs. Därför måste vårdnadsersättning utgå till familjer med små barn. Genom att göra denna arbetsersättning beskattad och ATP-grundande ger den också trygghet för framtiden.

Vårdnadsersättningen som centern har utformat den betyder att småbarnsföräldrar har möjlighet att utan inkomstbortfall arbeta 6 timmar per arbetsdag. Vi tror att detta faktum kan göra att fler män kan välja förkortad arbetstid än vad som sker i dag.

Centern har i en partimotion närmare utvecklat sin syn på dessa för jämställdheten så viktiga frågor, och vi avstår från att här upprepa de aktuella kraven.

En undersökning från konsumentverket visar att kvinnor använder dubbelt så lång tid för hem och barn som män. Detta gäller samboende (25–44 år) med barn. Trots att kvinnorna förvärvsarbetade 20 timmar i veckan mot männens 33 timmar blev kvinnornas veckoarbetstid 6 timmar längre i veckan än männens. Barnen deltar väldigt litet i hemanarbetet, dock flickor mer än pojkar. Det är viktigt att barnen fostras i hemmet, skolan och på daghemmet så att pojkar och flickor deltar lika mycket i hemanarbetet.

Männen och jämställdhetsarbetet

För männen innebär ökad jämställdhet tillgång till arbetsområden som traditionellt varit reserverade för det motsatta könet, ökade resurser för att klara vardagsbestyr och personlig grundservice, ökade möjligheter att bli delaktiga i glädjeämnen och problem med barnen, och en ökad möjlighet att tillsammans i familjen lösa alla uppkommande problem. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att det fortsatta jämställdhetsarbetet också syftar till att i ökad utsträckning utveckla männens möjligheter till ansvar för vardagsbestyren och engagemang i hela familjelivet.

Jämställdhet innebär inte att man eliminerar varje arbetsfördelning i hemmet. En arbetsfördelning kan vara rationell i hemmet lika väl som i arbetslivet. Men ofta är det så att gemenskapen i familjen ökar om man gör arbetsuppgifterna tillsammans. Och framför allt är det så att bra relationer inom familjen underlättas om ingen är helt beroende av den andra i någon del av de vardagsbestyr som skall utföras.

Vi vill också understryka att en utveckling för männen i jämställdhetsavseende i många avseenden minskar deras sociala och ekonomiska sårbarhet. Fortfarande hamnar många män i socialt och ekonomiskt omöjliga situationer därför att de inte kan reda sig med de enklaste vardagsbestyr såsom matlagning, klädvård, städning, osv. Dessa situationer uppstår vid skilsmässor och dödsfall då de blir ensamma men också för de män som inte finner någon partner att sammanbo med.

Den arbetsuppdelning man haft i en familj kommer också att prägla rollerna mellan makar efter pensionering. För många män innebär det att de egentligen inte har någon roll alls. Mot den bakgrunden ser många män fram mot sin pensionering med rädsla.

Männens mycket utsatta position på äldre dar understryks särskilt om de blir ensamma. Då kan ett hårt traditionsbundet liv hastigt omvandlas till

Mot. 1985/86
A608

social misär. Inte bara från jämställdhets- utan också jämlikhetssynpunkt är det nödvändigt se till att detta inte inträffar.

Mot. 1985/86
A608

Den arbetsgrupp som utrett frågan om mannens roll har avlämnat sin rapport. Något konkret förslag från regeringens sida har dock inte redovisats.

Opinionsbildning

Arbetet på att ändra attityder och bearbeta fördomar måste ständigt gå parallellt med allt annat jämställdhetsarbete. Här spelar naturligtvis arbetet inom folkrörelserna, politiska och fackliga organisationer och studieorganisationer avgörande roll. Men det är också viktigt att opinionsbildningen på detta område ges prioritet i samhällsorgan.

Jämställdhetskommittén och dess sekretariat gjorde i dessa hänseenden betydelsefulla insatser. I den omorganisation av jämställdhetsarbetet som regeringen genomfört och som inneburit att jämställdhetskommittén avvecklats och en del av dess uppgifter överförts till andra organ har tydligen opinionsbildningsarbetet helt fallit bort. Detta är djupt beklagligt.

Kvinno- och andra organisationers möjligheter till opinionsbildning har också minskat genom att de inte har något organ som kan hjälpa till med fakta och statistik.

Det behövs en dokumentationscentral för alla som arbetar med jämställdhetsfrågor. Vi föreslår att regeringen ger jämställdhetsombudsmannen i uppdrag att svara för information, opinionsbildning och dokumentation på hela jämställdhetsområdet och att hon får den personal som är nödvändig inom ramen för departementets samlade resurser för jämställdhetsarbetet.

Jämställdhetsombudsmannen m. m.

I budgetpropositionen har anslaget till jämställdhetsombudsmannen beräknats efter det s. k. huvudalternativet. Det innebär att anslaget drabbats av en nära 2-procentig nedskärning.

För en myndighet som håller på att bygga upp sin verksamhet och som i ingångsskedet har en mycket begränsad personal innebär en 2-procentig nedskärning väsentligt sämre förutsättningar att bedriva verksamheten. Vi anser att jämställdhetsombudsmannens verksamhet är viktig och anser att någon nedskärning av anslaget i enlighet med huvudalternativet inte bör ske. Höjningen av anslaget kan t. ex. ske genom en överföring av medel från anslaget under A:2.

Hemställan

Med stöd av vad som anförts i motionen hemställer vi

1. att riksdagen hos regeringen begär att den av oss i annat sammanhang föreslagna utredningen om allmän arbetslöshetsförsäkring får i uppdrag att kartlägga de ekonomiska konsekvenserna

av införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring i dagens arbetsmarknadssituation med särskilt beaktande av jämställdhetsfrågorna.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om utbildningsinsatser för kvinnor i samband med regionalpolitiska åtgärder,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnorepresentation i statliga styrelser och kommittéer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om männen och jämställdhetsarbetet,

5. att riksdagen begär att regeringen ger jämställdhetsombudsmannen i uppdrag att svara för information, opinionsbildning och dokumentation på hela jämställdhetsområdet och att hon får den personal som är nödvändig inom ramen för departementets samlade resurser för jämställdhetsarbete,

6. att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen att överföra medel till anslaget under A6. Jämställdhetsombudsmannen m. m. i enlighet med vad som anförts i motionen,

[7. att riksdagen begär att regeringen i det aviserade förslaget till plan- och bygglag i lagtexten skriver in att en utgångspunkt för samhällsplaneringen skall vara att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män,¹]

8. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt SÖ och UHÄ att göra en utvärdering av hur skolans mål om jämställdhet omsätts i praktisk handling och hur man vid de olika lärarhögskolorna hantear jämställdhetsfrågorna.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om försöksverksamhet med systematiskt bedriven yrkesvägledning.

[10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sagts om lantbruksnämndernas och skogsvårdsstyrelsernas ansvar för kvinnosysselsättning i glesbygderna,²]

[11. att riksdagen beslutar om sådan ändring av sjukförsäkringsbestämmelserna att deltidssamarbete erhåller sjukpenning i förhållande till det reella inkomstbortfallet vid korttidssjukdom,³]

[12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studiestöd för tidigare hemarbetande kvinnor,³]

¹ 1985/86: Bo520.

² 1985/86: Jo277.

³ 1985/86: Sf346.

- [13. att riksdagen beslutar att kvinnor som utsatts för våld och övergrepp skall ha rätt till juridiskt biträde inom rättshjälpens ram.⁴] Mot. 1985/86 A608
- [14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om våld och övergrepp mot kvinnor.⁴]

Stockholm den 27 januari 1986

Rosa Östh (c)

Ivar Franzén (c)

Elving Andersson (c)

Gunnel Jonäng (c)

Gunilla André (c)

Ingvar Karlsson (c)

i Bengtsfors

Börje Hörnlund (c)

Olof Johansson (c)

P.-O. Eriksson (c)

Görel Thurdin (c)

⁴ 1985/86: Ju727.

